Dröjsmålsränta när ett beslut om återbetalning har inhiberats

Försäkringskassans ställningstagande

Försäkringskassan ska ta ut dröjsmålsränta för den tid ett överklagat beslut om återbetalning har varit inhiberat.

Bakgrund

Lagtext

108 kap. 19 § socialförsäkringsbalken (SFB)

Om ett belopp som har återkrävts enligt någon av bestämmelserna i 2–9 inte betalas i rätt tid, ska dröjsmålsränta tas ut på beloppet.

För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635).

4 § första stycket räntelagen (1975:635)

I annat fall än som avses i 3 § skall ränta betalas på förfallen fordran, för vilken betalningstiden försittes, från den dag som infaller trettio dagar efter det att borgenären har avsänt en räkning eller på annat sätt framställt krav på betalning av ett bestämt belopp med angivande att underlåtenhet att betala medför skyldighet att utge ränta. Gäldenären är dock inte skyldig att betala ränta för tiden innan räkningen eller kravet har kommit honom till handa.

28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) (FPL)

Den domstol som ska pröva ett överklagande får besluta att det överklagade beslutet, om det annars skulle gälla omedelbart, tills vidare inte ska gälla och även i övrigt besluta rörande saken.

Varför behövs ett rättsligt ställningstagande

När Försäkringskassans beslut om återbetalning av felaktigt utbetald ersättning överklagas till domstol, händer det att rätten enligt 28 § FPL förordnar om att beslutet tills vidare inte ska gälla (inhibition). Detta innebär att Försäkringskassan inte kan verkställa beslutet genom att exempelvis kvitta det återkrävda beloppet mot andra förmåner under den tid som beslutet är inhiberat.

Frågan är om Försäkringskassan har rätt att ta ut dröjsmålsränta för den tid ett beslut om återbetalning varit inhiberat, om domstolen därefter fastställer beslutet. Syftet med det här rättsliga ställningstagandet är att klargöra detta. Det finns uttalanden i domar och doktrin som till viss del talar mot att dröjsmålsränta löper, samtidigt som räntelagen med förarbeten talar för.[1]

[1] Se prop. 1975:102 s. 124, Kammarrätten i Göteborgs dom den 16 september 2026 i mål nummer 1434-26, Kammarrätten i Jönköpings dom den 31 maj 2024 i mål nr 1600-24,

Överväganden

Om ett belopp som Försäkringskassan har krävt tillbaka inte betalas i rätt tid finns i de flesta fall regler om att dröjsmålsränta ska tas ut på beloppet enligt bestämmelserna i räntelagen.[2] Den enskilde (gäldenären) ska i så fall betala dröjsmålsränta från den dag som infaller 30 dagar efter det att Försäkringskassan (borgenären) framställt krav på betalning. Av förarbeten till lagen framgår det att dröjsmålsränta sedan löper till dess gäldenären betalar.[3]

Syftet med dröjsmålsräntan är att den ska vara ett påtryckningsmedel för att få gäldenären att betala.[4] Syftet är även att kompensera borgenären för det ”lån” som en obetald skuld i praktiken är.[5] Varken betalningsanstånd eller ett allmänt moratorium[6] innebär enligt förarbetena att dröjsmålsräntan slutar att löpa.[7] Regler om ränta infördes i de lagar som gällde innan SFB, för att det ansågs otillfredsställande att enskilda som felaktigt disponerat statliga medel inte skulle behöva betala ränta på återkrav.[8]

Den domstol som ska pröva ett överklagande får besluta att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla, om det annars skulle gälla omedelbart. Domstolen får också fatta andra beslut rörande saken, enligt 28 § FPL. Innebörden av ett beslut om inhibition är att myndigheten inte får verkställa beslutet och att den enskilde inte behöver rätta sig efter det.[9]

Inhibitionsinstitutet ska alltså göra det möjligt att hindra att den enskilde lider en irreparabel förlust genom ett beslut som gäller omedelbart.[10] Dröjsmålsräntan är dock inte kopplad till någon verkställighet, och påverkas inte av inhibitionsbeslutet. Om ett belopp som har återkrävts inte betalas i rätt tid löper dröjsmålsränta enligt räntelagen till dess att gäldenären betalar hela beloppet. Ett beslut om inhibition har därmed inte någon påverkan på Försäkringskassans rätt och skyldighet att ta ut ränta.

Kammarrätten i Göteborgs dom den 30 januari 2024 i mål nr 496-24, Mark- och miljööverdomstolens dom den 30 juni 2023 i mål nr F 13194-22 och *Återkrav av socialförsäkringsersättning och arbetslöshetsersättning*, Rönström, JUNO version 1, s. 233.

[2] Den huvudsakliga bestämmelsen är 108 kap. 19 § SFB, men regler om att dröjsmålsränta får tas ut vid återbetalning av ersättningar som Försäkringskassan handlägger finns även utanför socialförsäkringsbalken. Se exempelvis 8 kap. 4 § förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

[3] 4 § räntelagen och prop. 1975:102 s. 124.

[4] Prop. 1975:102 s. 42 f.

[5] Jfr prop. 1975:102 s. 85 f.

[6] Dvs. en generell ordning för anstånd med betalningsförpliktelser.

[7] Prop. 1975:102 s. 100.

[8] Prop. 2006/07:49 s. 38.

[9] Prop. 1971:30 s. 576.

[10] Prop. 1971:30 s. 422.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis med mera

Det här är bestämmelser med mera som gäller det här rättsliga ställningstagandet:

- 108 kap. 19 § SFB
- 4 § första stycket räntelagen
- 28 § FPL
- 8 kap. 4 § förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser
- Kungl. Maj:ts proposition 1971:30 med förslag till lag om allmänna förvaltningsdomstolar, m.m.
- Prop. 1975:102 med förslag till räntelag m.m.
- Prop. 2006/07:49, Vissa regler om ränta i samband med återkrav
- Kammarrätten i Göteborgs dom den 16 september 2026 i mål nummer 1434-26
- Kammarrätten i Jönköpings dom den 31 maj 2024 i mål nr 1600-24
- Kammarrätten i Göteborgs dom den 30 januari 2024 i mål nr 496-24
- Mark- och miljööverdomstolens dom den 30 juni 2023 i mål nr F 13194-22.

Försäkringskassan

Ingrid Utne
Beslutsfattare

Linn Bergenfelz
Emma Stenhammar
Föredragande